

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi öljysuojarahastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan öljysuojarahastosta annetussa laissa säädetty öljysuojamaksu korotettavaksi nykyisestä 20 pennistä yhteen markkaan jokaiselta täydeltä tonnilta.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan välittömästi sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt ehdotuksen.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutoksen syyt

Öljysuojarahastosta annetun lain 2 §:n (335/82) mukaan öljysuojarahastoon peritään maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetettavasta öljystä öljysuojamaksua 20 penniä jokaiselta täydeltä tonnilta. Ennen edellä mainittua 1 päivänä kesäkuuta 1982 voimaan tullutta öljysuojarahastosta annetun lain 2 §:n muutosta perittävän öljysuojamaksun määrä oli 15 penniä jokaiselta täydeltä tonnilta ja se oli pysynyt muuttumattomana vuodesta 1974 lähtien. Tämän jälkeen on öljyn hinta moninkertaistunut ja yleinen kustannustaso noussut voimakkaasti.

Öljysuojarahastosta voidaan myöntää korvausia öljyvahingosta kärsimään joutuneille ja öljyvahingon torjuntatoimenpiteisiin osallistuneille. Rahastosta voidaan myös korvata torjuntakaluston ja ennaltaehkäisevien vastaanottolaitteiden hankinnasta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneet kustannukset. Lisäksi rahastosta kätetään kunnille aluksista aiheutuvien vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/79, jäljempänä alusjätelaki) sekä maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta an-

netussa laissa (378/74) tarkoitettujen torjuntasuunnitelmien mukaisen kaluston hankkimisesta ja sen mukaisen torjuntavalmiuden ylläpidosta sekä torjuntahenkilöstön koulutuksesta aiheutuvat kustannukset samoin kuin kuntien mainittujen lakien mukaisesti suorittamista torjuntatoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset.

Öljysuojarahaston sijoittamattomat varat olivat vuoden 1982 lopussa noin 4 miljoonaa markkaa. Öljyn maahantuonnin vähentymisen vuoksi ovat öljysuojamaksun kertymät viime vuosina pienentyneet siitä huolimatta, että öljysuojamaksua on vuonna 1982 korotettu ja että maksun alaisuuteen on tällöin sisällytetty myös transitoliikenteessä liikkuvat öljytuotteet sekä öljytuotteiksi luettavien aineiden määrää on laajennettu. Vuonna 1980 öljysuojamaksua kertyi 2 317 236 markkaa, vuonna 1981 kertymä oli 2 135 377 markkaa ja vuonna 1982 se oli 2 084 627 markkaa.

Öljyvahinkolautakunnassa oli vuoden 1982 lopussa vireillä korvaushakemuksia yhteensä noin 19,7 miljoonan markan edestä. Edellä mainittuun summaan ei sisälly kahden suuren öljyvahingon (Antonio Gramsci vuonna 1980 ja Lloyd Bagé vuonna 1981) korvausvaatimukset, koska

mainittujen öljyvahinkojen korvauskysymyksiä käsitellään myös muualla kuin öljysuojarahastossa. Näistä vahingoista aiheutuneet kulut olivat yhteensä noin 20 miljoonaa markkaa.

Itämeren alueen merellisen ympäristön suoje-
lua koskevan yleissopimuksen (Helsingin sopi-
mus) mukaan on öljyn vientisatamiin järjestettä-
vä aluksen säiliöiden pesuvesien ja likaisten paino-
lastivesien vastaanottolaitteet. Öljysuojarahas-
tosta annetun lain 5 §:n (301/79) mukaan öljy-
suojarahastosta voidaan myöntää korvauksia myös
ennaltaehkäisevien vastaanottolaitteiden hankin-
nasta aiheutuneisiin kustannuksiin. Valtioneu-
vosto on 13 päivänä marraskuuta 1980 tehnyt
periaatepäätöksen, jonka mukaan öljysuojarahas-
tosta suoritetaan Kotkan kaupungille sataman
vastaanottolaitteiden hankintaa varten avustusta
enintään 70 prosenttia hyväksyttävistä erikseen
selvitettävistä rakentamiskustannuksista. Kotkan
vastaanottolaitos on otettu käyttöön tammikuus-
sa 1983 ja laitoksen kokonaishinnaksi on tullut
noin 3,5 miljoonaa markkaa. Vastaava vastaanot-
tolaitteisto on rakennettu myös Rauman sata-
maan. Rauman vastaanottolaitteisto valmistui
vuoden 1981 lopussa ja siihen on valtioneuvoston
9 päivänä joulukuuta 1982 tekemällä päätöksellä
myönnetty öljysuojarahastosta korvausta 1,27
miljoonaa markkaa. Haminan kaupunki on pyy-
tänyt valtioneuvostolta ennakkolausuntoa vastaa-
vanlaisen vastaanottolaitteiston hankinnasta ai-
heutuvien kustannusten korvaamista koskevassa
asiassa.

Maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torju-
misesta annetun lain ja alusjätelain mukaan kun-
nat ovat oikeutettuja saamaan valtion varoista
korvauksen vahvistetussa öljyvahinkojen torjunta-
suunnitelmassa määritellyn öljyntorjuntakaluston
hankinnoista. Maa-alueiden öljyvahinkolain no-
jalla on torjuntasuunnitelmia vahvistettu jo
usean vuoden ajan. Alusöljyvahinkojen torjunta-
suunnitelmien laatiminen tuli ajankohtaiseksi
alusjätelain tultua voimaan 3 päivänä toukokuuta
1980. Tämän jälkeen kunnille annettiin ohjeet
öljyntorjuntasuunnitelmien laatimiseksi ja ensim-
mäiset alusjätelain mukaiset torjuntasuunnitel-
mat on vahvistettu alkukesästä 1982. Rahallisesti
merkittävin kohta näissä uusissa torjuntasuunni-
telmissa on venekaluston hankinta. Torjunta-
suunnitelmien laatimisesta annetun ohjeen pe-
rusteella on voitu laskea venekaluston hankintaan
tarvittavan, kun jo olemassa oleva venekalusto on
huomioitu, noin 30 miljoonaa markkaa veneiden
nykyisten hintojen mukaan laskettuna.

Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 4
§:ssä säädetään, että mikäli öljysuojarahaston
varat eivät riitä rahastosta maksettavien korvau-
sten suorittamiseen, voidaan tarvittavat varat tulo-
ja menoarviossa siirtää öljysuojarahaston käyt-
töön. Valtioneuvosto on kuitenkin 13 päivänä
marraskuuta 1980 Kotkan kaupungille annetussa
periaatepäätöksessä ennaltaehkäisevien öljyn vas-
taanottolaitosten rakentamiskustannusten korvaa-
misesta edellyttänyt muun muassa, että kauppa-
ja teollisuusministeriö selvittää, kuinka öljysuojara-
haston korvausvelvoitteiden suorittaminen voi-
daan vastaisuudessa turvata ilman siirtoja tulo-
ja menoarviosta rahastoon. Samoin Rauman kau-
pungin korvausanomuksen yhteydessä valtioneu-
voston raha-asiaivaliokunta on liittänyt lausun-
toonsa kannanoton, jonka mukaisesti olisi läh-
dettävä siitä, ettei ennakoitavissa olevista menoista
aiheudu siirtoa tulo- ja menoarviosta öljysuoja-
rahastoon eikä tarvetta rahoittaa hankkeita suo-
raan valtion tulo- ja menoarviosta.

Edellä olevan perusteella on ilmeistä, että
öljysuojamaksua on korotettava, jotta öljysuojara-
hastosta voidaan suorittaa rahastosta maksettavik-
si edellytetyt korvaukset. Maksun korotusta puol-
taa lisäksi se, että kun rahanarvon muuttuminen
otetaan huomioon, nykyinen maksu ei vastaa
edes vuosina 1972 ja 1974 määriteltyä tasoa.
Öljysuojamaksun tulisi olla noin 32—33 penniä
tonnilta vastatakseen mainittujen vuosien tasoa.

2. Ehdotetut muutokset

Jotta ennakoitavissa olevat kalusto- ja vastaa-
nantolaitosten hankinnat voidaan kattaa kohtuul-
lisessa ajassa (noin viidessä vuodessa) öljysuoja-
maksutuotoilla, ehdotetaan, että perittävän öljy-
suojamaksun määrää korotetaan nykyisestä 20
pennistä yhteen markkaan jokaiselta täydeltä
tonnilta. Maksun korotus edellyttää asianmukai-
ta muutosta öljysuojarahastosta annetun lain 2
§:ään. Muilta osin lakiin ei esitetä muutoksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu kauppa- ja teollisuusmi-
nisteriössä. Pyytäessään asiasta lausuntoa kauppa-
ja teollisuusministeriö katsoi, että öljysuojamak-
sua korotettaisiin tässä vaiheessa vähintään 50
penniin jokaiselta täydeltä tonnilta. Kauppa- ja
teollisuusministeriö on saanut esityksestä lausun-
not sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeri-

öltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, merenkulkuhallitukselta, vesihallitukselta, öljyvahinkolautakunnalta ja Öljyalan Keskusliitolta. Lausunnonantajista sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, merenkulkuhallitus, vesihallitus ja öljyvahinkolautakunta katsovat, että öljysuojamaksu olisi korotettava sellaiselle tasolle, että öljysuojarahastosta voidaan suorittaa kohtuullisessa ajassa rahaston maksettaviksi tulevat korvaukset. Tämän vuoksi lausunnonantajat ovat esittäneet, että öljysuojamaksu korotettaisiin yhteen markkaan jokaiselta täydeltä tonnilta. Merenkulkuhallitus ja vesihallitus ovat vielä korostaneet sitä, että öljysuojarahastosta annetun lain mukaan rahaston pääoma vaihtelee 5—10 miljoonan markan välillä ja siten öljysuojamaksun periminen lopetetaan kun rahaston pääoma on noussut 10 miljoonaan markkaan. Maa- ja metsätalousministeriö on sen sijaan lausunnossaan katsonut, että öljysuojamaksua ei voida yhdellä kertaa korottaa tarvetta vastaavaksi, vaan se on pyrittävä nostamaan useammassa erässä sellaiselle tasolle, että maksu pidemmän ajanjakson kuluessa vastaa öljysuojarahastosta maksettavien korvausten määrää. Öljyalan Keskusliitto on puolestaan todennut, että öljysuojamaksua ei tässä vaiheessa tulisi korottaa 30 penniä korkeammaksi. Lausunnossaan Öljyalan Keskusliitto on todennut, että öljysuojarahastosta maksettavat korvaukset ovat painottuneet kuntien torjuntakaluston hankintojen korvaamiseen sekä alusliikennettä varten rakennettujen vastaanottolaitteistojen korvaamiseen. Keskusliitto on esittänyt, että öljysuojamaksun korottamisen yhteydessä samalla tarkistettaisiin myös maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annettua lakia sekä alusjätelakia siten, että kunnille myös öljyntorjuntakaluston hankintojen yhteydessä säädettäisiin tietty, mahdollisesti kunnan kantokyvyn mukaan määräytyvä omavastuu samaan tapaan kuin muussakin valtionapuun oikeuttavassa kunnallisessa toiminnassa.

Käsitellessään kauppa- ja teollisuusministeriön lausuntopyyntöä öljyvahinkolautakunta ei katsonut tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää lausun-

toonsa kannanottoa siitä, tulisiko kunnille muun muassa venekaluston hankinnasta annettuja ohjeita muuttaa, jotta kustannuksia säästettäisiin. Sen sijaan lautakunta on, kuten sisäasiainministeriökin, todennut, että öljysuojamaksun esitetyn suuruisesta korotuksesta huolimatta todennäköisesti syntyy tarvetta siirtää öljysuojarahaston käyttöön varoja valtion tulo- ja menoarvion puitteissa. Tällainen siirto olisi öljyvahinkolautakunnan mukaan perusteltua senkin vuoksi, että öljyvahingon riski merialueilla liittyy yleisesti merenkulkuun eikä yksinomaan öljynkuljetuksiin.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Jos öljysuojamaksun alaisten öljytuotteiden tuonti ja kauttakululiikenteessä kuljetettavien öljyjen määrä pysyvät suunnilleen ennallaan, öljysuojamaksua arvioidaan kannettavan korotuksen jälkeen noin 10—12 miljoonaa markkaa vuodessa. Öljysuojamaksun vaikutusta öljytuotteiden hintaan voidaan ehdotetun korotuksen jälkeenkin pitää vähäisenä. Maahantuodusta öljykilosta jouduttaisiin öljysuojamaksua maksamaan 0,1 penniä, mikä merkitsisi esimerkiksi moottoribensiinin hintaan alle 0,03 prosentin korotustarvetta. Lisäksi on otettava huomioon, että öljysuojarahastosta annetun lain 3 §:n mukaan öljysuojamaksun periminen lopetetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden lopussa, jona öljysuojarahaston pääoma on noussut 10 miljoonaan markkaan.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan saatettavaksi voimaan välittömästi sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt ehdotuksen.

Edellä olevan perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

öljysuojarahastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan öljysuojarahastosta 24 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1982 annetussa laissa (335/82), näin kuuluvaksi:

<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Öljysuojarahastoon peritään maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetettavasta öljystä öljysuojamaksua yksi markka jokaiselta täydeltä tonnilta. Öljyllä tarkoitetaan tässä laissa tullitariffin</p>	<p>nimikkeisiin 27.07, 27.09 ja 27.10 kuuluvia nestemäisiä tuotteita.</p> <p style="text-align: center;">—————</p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 .</p>
---	---

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1983

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Lindblom*

Laki

öljynsuojarahastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan öljynsuojarahastosta 24 päivänä toukokuuta 1974 annetun lain 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 7 päivänä toukokuuta 1982 annetussa laissa (335/82), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

2 §

Öljynsuojarahastoon peritään maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetettavasta öljystä öljynsuojamaksua kaksikymmentä penniä jokaiselta täydeltä tonnilta. Öljyllä tarkoitetaan tässä laissa tullitariffin nimikkeisiin 27.07, 27.09 ja 27.10 kuuluvia nestemäisiä tuotteita.

Ehdotus

2 §

Öljynsuojarahastoon peritään maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetettavasta öljystä öljynsuojamaksua *yksi marka* jokaiselta täydeltä tonnilta. Öljyllä tarkoitetaan tässä laissa tullitariffin nimikkeisiin 27.07, 27.09 ja 27.10 kuuluvia nestemäisiä tuotteita.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

